

ÖSSZEFOGLALÓK

Maróti Andor

A kultúra hiányzó egysége

A tanulmány arra keres választ, hogy miért nem él a köztudatban a kultúra egysége. A kérdést indokolja, hogy emiatt nem ismerik fel, a kultúra a társadalmi fejlődés alapja. Csak művelt emberek fejleszthetik a gazdaságot, csak ők tudnak élni a demokratikus jogrendszer lehetőségeivel. Ha a kultúrát csak részterületeiben fogjuk fel, akkor nem is érthető meg szerepe az emberek életében. Még az iskola is tantárgyakra osztva ismerteti a kultúrát, s az általános műveltség helyett a szakmai specializációt részesíti előnyben. Ezért nem fejlődhet ki a tanulóknál az összefüggésekben való gondolkodás és az információk egységbe kapcsolására való készség, a kreativitás. Minthogy ez végtelen feladat, az élethosszig tartó tanulás igénye is fejletlen marad.

Kulcsfogalmak: az emberi lét töredezettsége, a kultúra egysége, a kultúra mint a társadalmi fejlődés alapja, az összefüggésekben való gondolkodás, a kreativitás a műveltség jellemzője.

Chris Hann

Szomorú szocializmusok – és még szomorúbb poszt-szocializmusok?

Claude Lévi-Strauss legolvasottabb műve a dél-amerikai indián őslakosok közösségeinek eléjiája, búcsú egy olyan világtól, ami kihalófélben volt – ha még létezett egyáltalán – a II. Világháború előtti években, amikor a szerző odautazott. Sokak hasonló melankóliával gondolnak vissza „a létező szocializmus” élményeire, miután annak a kornak a háborúi is véget értek Kelet-Európában. Ennek a rendszernek nemigen voltak hívei – egészen addig, míg véget nem ért, s világossá nem vált, hogy a kibővült poszt-szocialista „állampolgári jogok” kétes értékűek, ha a munkához és a társadalmi biztonsághoz való hozzájutást nem biztosítják. A vesztesek között két csoport különösen érzékenyen érintett: a falusiak és a szocializmus értelmisége. A tanulmány egy városi és vidéki Magyarországot vizsgáló szociálintropológus szemszögéből vázolja fel sorsukat az 1970-es évektől a szocializmus bukását követő időkig.

Kulcsfogalmak: Európa, értelmiség, Lévi-Strauss, nosztalgia, szocializmus, falusiak

Striker Sándor

A történelmi tapasztalatok befolyása a felnőttképzési részvételre és döntésekre Magyarországon

A felnőttoktatásban való részvételt – vagy éppenséggel rész-nem-vételt – a közvetlen racionalitás és érdek mellett Kelet-Európában olyan egyéb tényezők is befolyásolják, melyet a köznyelvben a „történelmi tapasztalat” bizonytalan és jórészt körülhatárolatlan kategóriájával írhatunk le. Az utóbbi időszak eredményei szerint Magyarországon az európai átlagnál jóval alacsonyabb a felnőttoktatásban való részvétel, holott a munkaerőpiaci mutatók nem indokolnának ilyen nagy különbséget. Álláspontunk szerint számos, társadalmi mentalitást formáló tényező is hozzájárulhatott

ennek a magatartásnak a döntéseit befolyásoló, az egyéni életstratégiákat módosító, azaz történelmi tapasztalatok (hallgatólagos tudástartalmak) létrejöttéhez, azaz ahhoz, hogy a felnőttoktatás és az abban való részvétel koncipiálása más Magyarországon, mint Nyugat-Európában. A magyar kultúrában az öntevékeny „művelődés” nemzet-felemelő eszménye és gyakorlata társadalmi és nyelvi normává vált, majd a II. Világháború után bevezetett központi kezdeményezésű „felnőttoktatás” fogalom és gyakorlat új célok érdekében formális-paternalista keretek közé szorította ezt az addig más hagyományú szocio-kulturális szférát. A teljes foglalkoztatottságot is kitűző centralizált változtatások a végzettség és a jövedelem inkongruenciáját, a nem-formális felnőttoktatás infantilizálását, az informális tanulási folyamatok politikai stigmatizálását is magukkal vonták. Mindezek s a média együttes ráhatása olyan kettős „hallgatólagos tudást” és ugyancsak kettős közigazgatási gyakorlatot alakítottak ki a művelődés és felnőttképzés világában, amely az európai felnőttoktatási szándékokat és programokat mind elméleti, mind gyakorlati szempontból átértelmezte s egy szűkebb értelmezési keretbe zárta, ezzel a valóságosnál kedvezőtlenebb értékelést és önértékelést hozva létre.

Kulcsfogalmak: hallgatólagos tudás, informális tanulás, történelmi tapasztalat, művelődés, formalizált felnőttoktatás, felnőttoktatási és közművelődési statisztika

Feketéné Szakos Éva

A felnőttképzés nemzetközi professzionalizációs folyamatairól

A felnőttképzés professzionalizációja mind a hazai, mind a nemzetközi diskurzusban jelentős, aktuális témának számít. Érdeemes feltárni és megvitatni a téma újabb fejleményeit és megvizsgálni a hazai integráció esélyeit. A felnőttképzésben tevékenykedők nagyon sokféle módon segíthetik a felnőttek tanulását. A tanulást segítő személyek életpályájának alakulását kutatták többek között az Amerikai Egyesült Államokban, és Knox a pályafejlődés folyamatának négy fokozatát különböztette meg: (1) a belépés stádiuma, (2) a kreatív fokozat, (3) a transzformatív fokozat és (4) a transzcendens fokozat. A cikk a modell előnyeit és hátrányait elemzi a hazai adaptáció szempontjából és a szerző javaslatokat tesz a hazai változtatásokra.

Kulcsfogalmak: a felnőttképzés professzionalizációja; szerepek és karrier fokozatok.

Kiss Endre

A modern dráma fejlődéstörténete, mint a modern kor végeredménye

A fiatal Lukács Ausztria-Magyarország egyik legjelentősebb esztétája, illetve gondolkodója volt. Felidézendő tény, hogy a fiatal Lukács nagysága nem elsősorban eredetiségében állt, inkább abban, hogy ő volt a századelőnek az a gondolkodója (szigorúan egyes számban!), aki egyformán otthon volt a pozitivizmus, a kantianizmus, a hegelizmus, a szellemtudomány vagy az impresszionista-egzisztenciális fogalmiságban: Legsokatmondóbban a Rudolf Kassner szuggesztíójára kiformált „platonikus” szerepe láttatja: a platonikus-esztéta önmaga kijelölte missziója az, hogy egy másik művön, egy másik alkotó legmélyebb egzisztenciális kérdésfeltevésével való azonosuláson át

jusson el önmaga maradéktalan megvalósításához.. A fiatal Lukács egzisztenciális érzékenységben és filozófiai tudásban fölötte állt azoknak a kérdésfeltevéseknek, amelyekkel végül is foglalkozott, s idővel mintegy önmaga vált egy csoportképződési folyamat kiindulópontjává. A fiatal Lukács sokszor a kegyetlenség határáig lázad környezeté ellen. Hasonlóan absztrakt térből érkeznek e korban mások is a megújuló európai filozófiába, nagyon is sokat mondhat a Lukács-Wittgenstein vagy a Lukács-Rathenau párhuzam. A fiatal Lukács méltán élt és gondolkodott úgy, mint aki a későpolgári létezés egzisztenciális és szellemi lehetőségei fölé került. Művelődési útja során szinte fizikailag is be tudta járni, a szellemi lehetőségek gyakorlatilag mindegyikével való elmélyült ismerkedés során szisztematikusan végig tudta gondolni e dimenziókat.

Kulcsfogalmak: fiatal Lukács, a modern dráma fejlődéstörténete, világnézet, későpolgári kultúra, művészetkritika, egzisztencia.

Arapovics Mária

Adományozás, önkéntesség és társadalmi felelősségvállalás Magyarországon

A jelen tanulmány az adományozás fogalmát, magyarországi sajátosságai és a lakossági és vállalati adományozás motivációs hátterét mutatja be.

A tanulmány rendszerezése szerint pénzadományok körébe sorolható a közvetlen pénzadomány, a vásárlásos adomány, a szervezeteken keresztül történő támogatás, pályázat. A természetbeni adományozás magában foglalja a tárgyi, a szolgáltatás, a véradás, az önkéntes munka és az eszmei, társadalmi tőkére alapozott adományok körét. A tanulmány bemutatja a vállalati társadalmi felelősségvállalás modelljeit és hazai gyakorlatát. A lakossági-civil akciók példája a MikulásGyár Alapítvány évenkénti gyűjtése, a vállalati felelősségvállalás bemutatott példája a vörösiszap katasztrófa idején kialakult segítségnyújtás tevékenységének esetleírása.

A tanulmány utal arra, hogy nem szerencsés a túlzott és felülről vezérelt állami felhívás és felügyelet, valamint az adományok és az adományozás központosítása, mert az efféle bábáskodás tönkretelheti az alulról jövő kezdeményezéseket.

Kulcsfogalmak: lakossági adományozás, önkéntesség, vállalati társadalmi felelősségvállalás, CSR

Bukta Zsuzsanna

Új kihívások a sport civil szférájában: megfelelnek-e a sportegyesületek a közösségi igényeknek?

A sportegyesületek az elmúlt századokban a sporttevékenység szervezésén túl általában olyan többletfunkciókat is hordoztak, amelyek az elnyomó rendszerek során az egyén szabad cselekvésének, ha korlátozottan is, de teret adtak. Napjainkban már inkább az egészséges életmód teljes körű terjesztőiként, a közösségi élet színtereként adhatnának pluszt az állampolgárok számára. Létszámukat tekintve a sportegyesületek mindig is a civil szféra jelentős hányadát alkották, Magyarországon jelenleg minden ötödik nonprofit szervezet a sporttevékenységhez kapcsolódik. Jellemzőik alapján öt sportklub-típust határozhatunk meg, ezek leképezik a magyar sport általános viszonyait is. Mivel ez az elsősorban egyesületi réteg jelentős taglétszámmal rendelkezik (az ország

lakosságának 8-9%-a), felmerül a kérdés, hogy milyen közösség-szervező erővel rendelkeznek, a szigorúan vett sporttevékenységen túl be tudnak-e tölteni egyéb társadalmi funkciókat is. A tanulmány kérdőíves felmérés alapján három területet vizsgált meg a fentiek megállapítására. A sportegyesületek tagsági mutatóit, tevékenységeinek jellemzőit, valamint a klubokban megjelenő önkéntesség sajátosságait. Összességében elmondható, hogy a sportegyesületek jelenleg kevésbé befogadók, tevékenységük túlzottan a versenysportra koncentrál, a lakossági szolgáltató szerep nem elég fejlett még ahhoz, hogy közösségi igényeket elégítsenek ki.

Kulcsfogalmak: sportegyesület, közösség, tagság, társadalmi szerep

Kálmán Teréz

Katolikus felnőttképzés, vagy felnőttképzés a katolikus egyházban

A katolikus egyháznak a kezdetek óta hármass küldetése van: tanító szolgálat, papi szolgálat és a közösség szolgálata. Ezen hármass funkcióból tanulmányomban a tanító szolgálatra fókuszáltam. Munkám során arra kerestem a választ, hogy az egyháza történelemben oly kiemelkedő szerepvállalása az oktatás és a felnőttképzés területén milyen sajátosságokkal bír napjainkban. Tanulmányomban a felnőttképzés intézményrendszerének tagolódása szerint a római katolikus egyház részvételét a formális és a non-formális felnőttképzés és az informális tanulás területén egyaránt vizsgáltam.

Kulcsfogalmak: katolikus felnőttképzés, evangelizáció, egyházi részvétel oktatásban, tanító szolgálat

Kövesdi Emese

Beszámoló a DBU ösztöndíj tapasztalatairól – Tanulmány a német környezeti nevelési intézmények környezeti nevelési módszereiről

A tanulmányban a szerző a Német Szövetségi Környezetvédelmi Alapítvány (Deutsche Bundesstiftung Umwelt) egyéves kutató-ösztöndíjával német környezeti nevelési szervezeteknél szerzett tapasztalatait elemzi abból a szempontból, hogyan lehetne az ott alkalmazott jó gyakorlatokat a magyar művelődési központok gyakorlatában is bevezetni a környezeti nevelés fejlesztése érdekében. Felhívja a figyelmet arra, hogy többek között a különféle természetvédelmi, környezetvédelmi állami és civil szervezetekkel való együttműködés, a szponzoráció, a közoktatási intézményeket, óvodákat megcélzó iskolán kívüli programok szervezése, vagy a művelődési házak közvetlen környezetének célszerű kialakítása a művelődési házak számára is lehetőséget kínálnak arra, hogy a környezeti nevelés színtereiként funkcionáljanak. Rámutat, hogy a közművelődés kiterjedt intézményhálózata, amely a legszélesebb társadalmi rétegeket képes elérni, hatékonyan egészítheti ki a környezeti neveléssel foglalkozó szervezetek hálózatát. Hangsúlyozza azonban azt is, hogy ebben a folyamatban fontos a megfelelő szakmai segítség és inspiráció nyújtása is a művelődési házak számára.

Kulcsfogalmak: környezeti nevelés, környezettudatos szemléletformálás, művelődési ház, Németország, Deutsche Bundesstiftung Umwelt

ABSTRACTS

Andor Maróti

The Missing Unity of Culture

This study seeks answers for the question, why don't we have the concept of the unity of culture in public opinion. This question is justified as people don't recognize, that culture is a base of social development. Only educated people are able to develop economy and they can use the opportunities of democratic rights. According to a quoted literature the unity of human existence has been broken six century ago. Since then the disintegrating reality has been increasing further in consequence of the division of labour. Even schools convey culture fragmented into individual subjects, and instead of a broad horizon education they prefer specialization. This way the pupils can't develop a contextual thinking, a correlation and integrity of information and a readiness to creativity. As these are endless tasks, therefore they are not prepared to develop the need for lifelong learning either.

Keywords: disintegrating human existence, unity of culture, the culture as base of social development, thinking in the connections and creativity, as the main characteristics of education.

Chris Hann

Sad Socialisms - and even sadder postsocialismus ?

Claude Lévi-Strauss's most accessible work was an elegy to the 'natural' world of indigenous Indian communities of South America, a world that was already on the wane (if not quite disappeared) when he travelled on that continent before the Second World War. Some citizens evoke a comparable wistful melancholy in looking back on the experience of 'actually existing socialism' in Eastern Europe when that war was over. Those regimes were not much loved by anyone - until they ceased to exist and it became clear that the citizens' enhanced postsocialist 'rights' were of dubious value when they had lost their entitlements to work and social security. Two social groups prominent among the losers are the villagers and the socialist intelligentsia. The paper outlines their fortunes under socialism and after its demise from the personal point of view of a social anthropologist familiar with both urban and rural Hungary since the 1970s.

Keywords: anthropology, Europe, intellectuals, Lévi-Strauss, nostalgia, socialism, villagers

Sándor Striker

Historic Experiences as Decision-Influencing Factors of Strategies Concerning Participation in Adult Education in Hungary

According to EU statistics the proportion of adult population participating in adult education in Hungary is one of the lowest in Europe. This paper points out that certain historic experiences are influential factors in this 'low' participation in adult education in Hungary.

The double processes of *externalization* and *internalization* in the field of adult learning in a given culture provide explanation for the formation of tacit knowledge as both expressions become a part

of this tacit knowledge. The paper proposes that it is not history, but the *pattern of certain histories* which is the formative factor, so it is not the *chronology, but the typology* of the formation process, what is to be considered. A shift in focus from “művelődés” – self cultivation – to the introduction of a paternalized formal adult education in Hungary initiated the stigmatization of informal learning and the infantilization of non-formal adult education. The paper proposes that it would be important to improve cross-cultural communications to interpret and accept these features and re-establish them according to their valid content.

Keywords: informal learning, tacit knowledge, patterns of histories, formalization of adult education, stigmatization of informal learning, adult education terminology and statistics

Éva Fekete Szakos

International Processes in the Professionalization of Adult Education

Professionalization of adult education has a remarkable actuality both in national and international context. It is worth discussing the new developments of that topic and examining the possibility of their integration into the Hungarian discourse about adult education. Adult educators can help adults learn in very many various ways. The career development of adult learning personnel has been studied among others in the United States. Knox identifies the following 4 stages of career development: (1) Entry, (2) Creative, (3) Transformation and (4) Transcendent. The features of the model will be discussed and criticised for the Hungarian adaptation, and modifications of the model will be proposed.

Keywords: professionalization, adult education, roles and carrier stages.

Endre Kiss

The Genealogy of the Modern Drama as the End Result of the Modern Age

The methodical dimensions, in the stricter sense of the term, of the *Genealogy of the Modern Drama*, reveal practically all the characteristic problems of the work of the young Lukács. This methodology is, on the one side, *coherent*, on the other side, *eclectic*. It comes from the extreme and chaotic wealth of the *philosophical-methodical* culture and of the simultaneous exceptional extent of the positive (and even positivist) knowledge of the young scholar. The duality of this extremely large *methodical* arsenal and also of the extremely large *positive* knowledge if European dimensions, allows the author to develop in his methodology a *creative eclectism* (and in fact constantly coherent).

From this absolutely not purely immanent analysis, *the highest problem of style* of the new drama develops by the young Lukács (through which again an excellent and largely evident example is given to us for the growing together of immanent and superficial moments of the work). It is further a very important sign, if the young Lukács searches to make clear with a quotation of *Dilthey* the so interpreted problem of *style*. On the one side, he indicates with this information, that his *methodological perfection* coincides in this respect with *Dilthey*, that he wishes to constitute with it also a complete inventory of the literary work interpretation as *Dilthey* always intended to do it in front of a large professional public. This means

also, that Dilthey, behind this unique conception, has absolutely a role of model. Only at this point of the analysis, it becomes unquestionable, that the drama, due to *this* ontological consistence, cannot reach its profound objective, it cannot present its protagonists, *in no sense of the word*, as *heroic*. The forms of life, the bases of the social being, which we already know about, that they are supported *social-ontologically*, do no longer allow this attitude. *The existence defeats the abstract will of the protagonist, the background defeats the heroes acting on the scene.*

Keywords: young Lukács, genealogy of the Modern Drama, Weltanschauung, the late bourgeois culture, art criticism, existence.

Mária Arapovics

Donation, volunteering and social responsibility in Hungary

The present study introduces the concept of donation focusing on the special characteristics of its individual and corporate motivations and practice in Hungary.

The study offers a system of classification for donations according to their direct or indirect ways and their further characteristics as e.g. purchase donations, organizational donations and tender donations. Methods include in-kind donations like offering tools and other items, services, blood, volunteer work as well as immaterial donations based on human and social capital. The author introduces the Hungarian models and practices of Corporate Social Responsibility. Individual cases are also analyzed as the annual civilian initiative of the 'SantaFactory' and the example of CSR in case of the help and support offered during and after the red-sludge catastrophe in the country.

The study points out the somewhat unfortunate consequences of the over-centralized top to bottom state control in managing donations, as this excess assistance may ruin local initiatives.

Keywords: individual donation, volunteering, Corporate Social Responsibility, CSR

Zsuzsanna Bukta

New Challenges in Sports' NGO Sector: Can Sport Clubs Play Community Roles?

Through the history, sports associations were always more than just grounds for practicing sport; during anti-democratic regimes they were also platforms of free will and opinion-sharing. Nowadays they don't hold such meanings, there additional tasks should be organizing community activities, spreading ideas of healthy lifestyle. There are five types of sport clubs in Hungary, they represent the whole Hungarian sport. The membership of sport clubs is very significant in the nonprofit sector, every fifth NGO is connected with sports, ca. 8-9% of the Hungarian population is member in a sport club. The question is obvious, whether this high number of sport association is able to organize community activities, if they can play further social roles. This paper examines three main areas, using the results of a questionnaire: the membership features, their activities and the volunteering in these sport clubs. The result of this research is, that Hungarian sport clubs are not yet able to play social roles, they have limited abilities to concentrate on service providing to wide range of the population.

Keywords: sport association, community, membership, social role, volunteering

Teréz Kálmán

Catholic Adult Education or Adult Education in the Catholic Church

The Roman Catholic Church has a triple mission since the beginning: teaching service, priestly ministry and community service. In my study I focused on the teaching service. In my work I tried to find an answer to the role of the Church in education and in adult education, and their respective characteristics today. In my study I analyzed the participation of the Roman Catholic Church in formal, non-formal and informal adult education.

Keywords Catholic Adult Education, evangelization, Church participation in education, teaching service

Emese Kövesdi

Report on the Experiences of a DBU Scholarship – A Study of the Environmental Education Practices of German Environmental Education Centres

In this study the author analyses the experiences she gained at German environmental education centres during her one-year research scholarship of the German Federal Environmental Foundation (Deutsche Bundesstiftung Umwelt). The study aims to find ways to adapt the good practices of these institutions to the practices of Hungarian community cultural centres in order to improve environmental education. It says that among others, cooperation with governmental and non-governmental environmental -and nature protection organisations, sponsorship, organisation of programs for educational institutions and kindergartens, or designing the immediate surroundings of the community cultural centres to the purpose can enable them to function as scenes of environmental education. It points out that the extensive network of community education which can reach the widest layers of the society could effectively complete the network of institutions dealing with environmental education. However, it also stresses the need for professional help and inspiration for the community cultural centres in this regard.

Keywords: environmental education, shaping environmental consciousness, community cultural centre, Germany, German Federal Environmental Foundation

